

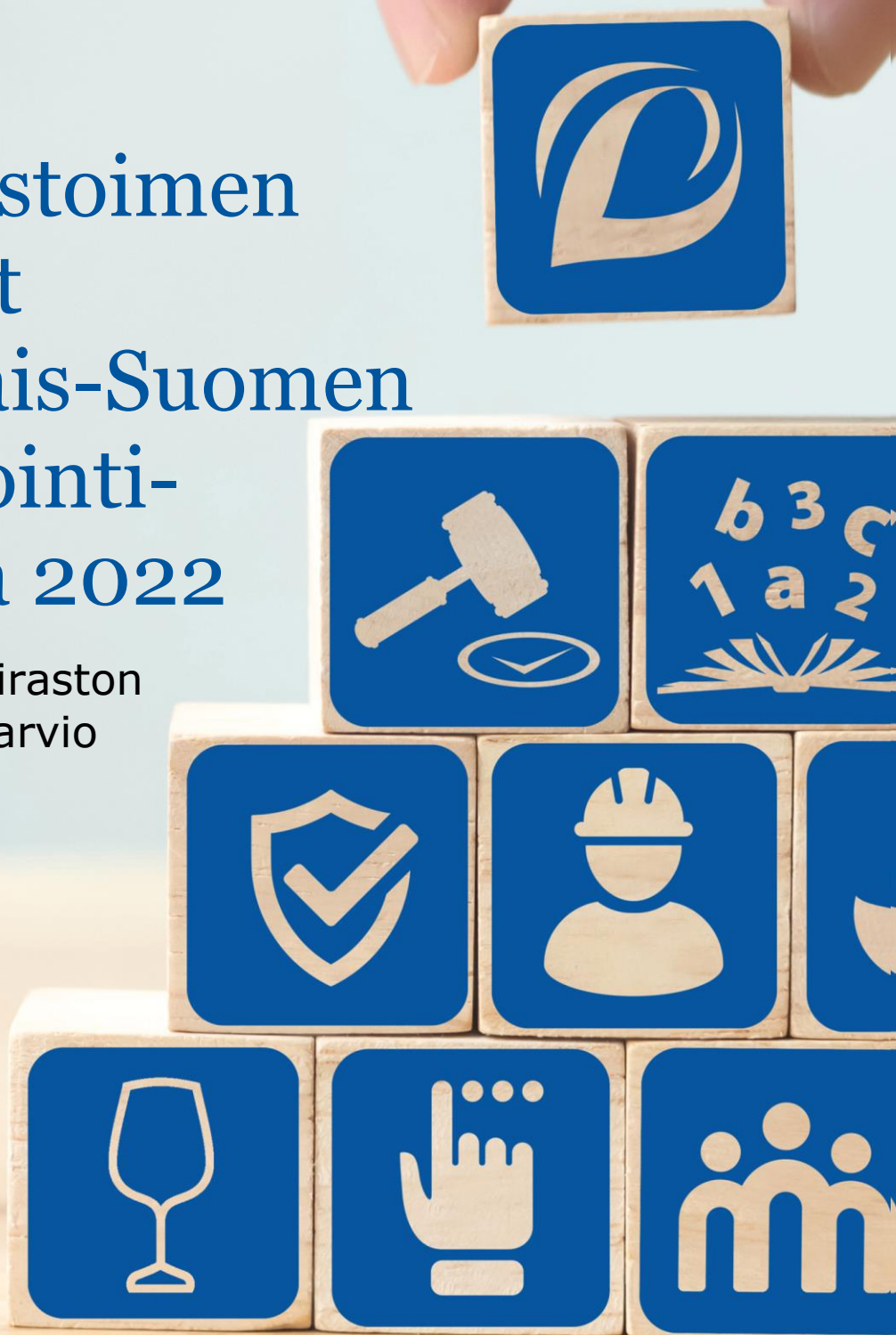

Aluehallintovirasto

Pelastustoimen palvelut Varsinais-Suomen hyvinvointi- alueella 2022

Aluehallintoviraston
asiantuntija-arvio

Tero Kuusisto

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Pelastustoimi ja varautuminen

Pelastustoimen palvelut Varsinais-Suomen hyvinvointialueella 2022

13.10.2023

-

Tero Kuusisto

Aluehallintovirastojen julkaisu 207/2023

ISSN- 2343-3132 (Verkkajulkaisu)

ISBN-978-952-5882-75-9

Turku

2023

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 207/2023

Tekijät Tero Kuusisto		Julkaisuaika 13.10.2023	
Julkaisun nimi Pelastustoimen palvelut Varsinais-Suomen hyvinvointialueella 2022			
Tiivistelmä Aluehallintovirasto laatii pelastustoimen järjestämislain (613/2021) mukaisesti vuosittain pelastustoimen järjestämistä koskevan asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain ja valtakunnallisesti. Arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tuottamisessa on onnistuttu kohtalaisesti. Turvallisuusviestintää on tehty monipuolisesti. Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteuttamisessa on ollut kohtalaisia haasteita. Suunnitelluista yleisistä palotarkastuksista on suoritettu kirjausten perusteella 68 %. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ovat kokonaisuutena arvostellen pysyneet ennallaan varsin hyvällä tasolla. Pelastustoiminnan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa osassa Turkuja ja sen lähialueilla on huomattavia puutteita. Valmistelussa olevassa palvelutasopäätöksessä vuosille 2024–2025 on esitetty kehittämistoimenpiteitä, joilla toimintavalmius aiotaan saattaa hyväksyttävälle tasolle. Riskiarvion edellyttämää ympäristövahinkojen pelastustoiminnan torjuntatasoa ei kaikilta osin saavuteta. Väestönsuojeluun varautuminen on arvion mukaan kohtalaisella tasolla. Tarvittavat ohjeistukset, resurssit ja kyvykkyydet ovat osittain määritelty ja yhteensovitettu. Investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja ne perustuvat tarpeeseen. Suunnitelluilla investoinneilla mahdollistetaan nykyisen palvelutason ylläpito ja osin nostetaan se hyväksyttävälle tasolle.			
Asiasanat Pelastustoimi Asiantuntija-arvio Palvelutaso Hyvinvointialue			
ISSN (painettu) xxxx-xxxx	ISBN (painettu) xxxx-xxxx	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5882-75-9
Kokonaissivumäärä 36		Kieli Teksti...	Hinta Teksti...
Julkaisija Lounais-Suomen aluehallintovirasto		Paino Teksti...	

INFORMATIONSSIDA

Regionförvaltningsverkens publikationer 207/2023

Författare Tero Kuusisto		Publiceringsdatum 13.10.2023	
Publikationens namn Räddningsväsendets tjänster i Egentliga Finlands välfärdsområde 2022			
Sammandrag Regionförvaltningsverket utarbetar årligen i enlighet med lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) en expertbedömning av ordnandet av räddningsväsendet enligt välfärdsområde och på riksnivå. I expertbedömningen granskas och bedöms räddningsväsendets servicenivå enligt uppgift, behovet av räddningsväsendets tjänster, hur tillgången till och kvaliteten på tjänsterna utvecklats och den uppskattade framtida utvecklingen när det gäller detta samt behovet och inverkan av investeringar. Man har lyckats måttligt med att producera tjänster för att förebygga olyckor i Egentliga Finlands välfärdsområde. Säkerhetskommunikationen har varit mångsidig. Det har förekommit måttliga utmaningar i genomförandet av de periodiska brandinspektionerna enligt tillsynsplanen. Enligt anteckningarna har 68 procent av de planerade allmänna brandinspektionerna genomförts. Aktionsberedskapstiderna för räddningsverksamheten har som helhet bedömt hållits på en mycket god nivå. Det finns betydande brister i aktionsberedskapstiderna för räddningsverksamhetens första enhet i en del av Åbo och dess närområden. I det servicenivåbeslut som är under beredning för åren 2024–2025 har man föreslagit utvecklingsåtgärder med vilka man ämnar höja aktionsberedskapen till en godtagbar nivå. Den bekämpningsnivå för räddningsverksamheten vid miljöskador som förutsätts i riskbedömningen uppnås inte till alla delar. Beredskapen för befolkningsskydd är enligt bedömningen på en måttlig nivå. Nödvändiga anvisningar, resurser och förmågor har delvis definierats och samordnats. Investeringarna i investeringsplanerna är motiverade och grundar sig på ett behov. De planerade investeringarna gör det möjligt att upprätthålla den nuvarande servicenivån och delvis höjs den till en godtagbar nivå.			
Ämnesord Räddningsväsendet Expertbedömning Servicenivå Välfärdsområde			
ISSN (tryckt) xxxx-xxxx	ISBN (tryckt) xxxx-xxxx	ISSN (webbpublikation) 2343-3132	ISBN (webbpublikation) 978-952-5882-75-9
Sidantal 36	Spåk Text...	Pris Text...	
Utgivare Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland		Tryckeri Text...	

Sisällys

1	Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut	7
2	Pelastustoiminnan palvelut	13
3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	23
4	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	25
5	Väestönsuojelun palvelut	28
6	Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve	31
7	Pelastustoimen investoinnit	32
8	Menetelmät ja laatuseloste	34
9	Liitteet	35
10	Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto	35

Lukijalle

Aluehallintovirasto valmistelee pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 14 §:n mukaisesti alueellaan pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyysarvioimiseksi vuosittain asiantuntija-arvion hyvinvointialueittain. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan pelastustoimen palvelutasoa tehtäväkohtaisesti, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä sekä investointien tarvetta ja vaikutuksia.

Asiantuntija-arviot toimitetaan sisäministeriölle ja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Asiantuntija-arvioilla on merkittävä asema sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja hyvinvointialueiden vuosittaisissa neuvotteluissa.

Vastuu pelastustoimen järjestämisestä on vuoden 2023 alusta alkaen 21 hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla. Vuonna 2023 laadituissa arvioissa tarkastellaan pelastustoimen palvelujen tasoa vanhojen, lakkautettujen alueellisten pelastustoimen organisaatioiden tiedoilla. Arviot eivät tämän vuoksi kaikilta osin vastaa sisältöä, joka on määritelty sisäministeriön asetuksessa hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä aluehallintoviraston asiantuntija-arviosta (21.12.2022/1213).

Arvioinnin pääasiallinen tietolähde on hyvinvointialueiden vuosittaiset selvitykset. Arvioinnissa käytetään lisäksi muuta valvontatyössä esille tullutta tietoa, kuten kanteluratkaisuja ja korjausmääräyksiä. Lisäksi arvioinnissa hyödynnetään hyvinvointialueen omavalvonnan tuottamaa tietoa, keskeisiä toimintaa määrittäviä dokumentteja, kuten palvelutasopäätöksiä, sekä Pronto-tilastoja (pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastot).

Asiantuntija-arviot tarjoavat jäseneltyä tietoa keskeisistä pelastustoimen palvelujen järjestämisen osa-alueista alueellisille ja kansallisille päättäjille, viranhaltijoille ja asiantuntijoille. Arviot tukevat myös hyvinvointialueiden toiminnan suunnittelua.

Kiitämme Varsinais-Suomen hyvinvointialueen yhteyshenkilöitä ja asiantuntijoita hyvästä yhteistyöstä ja panostuksesta arviointikokonaisuudessa.

1 Onnettomuuksien ehkäisyn palvelut

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluja ovat pelastustoimelle kuuluva

- ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä
- palontutkinta
- yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi
- onnettomuuskehityksen seuranta
- hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta
- valvontatehtävät
- valmiustarkastukset.

Tässä luvussa arvioidaan onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarvetta, saatavuutta ja kehittämistarvetta.

1.1 Ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Pelastustoimelle kuuluvaa ohjausta ovat muun muassa

- rakentamisen, pelastussuunnitelmien laatimisen ja poistumisturvallisuus selvitysten laatimisen ohjaus ja viranomaisen suorittama arviointimenettely
- omatoimisen varautumisen tukeminen
- pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaaminen.

Pelastustoimelle kuuluvaa neuvontaa ovat muun muassa neuvontapuhelin- ja neuvontasähköpostipalvelut. Turvallisuusviestintää ovat muun muassa yleisötapahtumat, turvallisuuskoulutus, sosiaalisen median viestintä ja mediaviestintä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan viestintä on olennainen osa koko pelastuslaitoksen toimintaa ja tukee perustehtävien suorittamista. Suunnitelmallisella viestinnällä tuetaan pelastuslaitoksen strategiaa ja tavoitteiden saavuttamista. Pelastuslaitos toteuttaa myös onnettomuustilanteen aikaista viestintää, jonka yhtenä tavoitteena on lisävahinkojen ja lisäonnettomuuksien ehkäiseminen. Pelastuslaitos on mukana erilaisissa hankkeissa, joiden yhtenä tavoitteena on turvallisuuden parantaminen viestinnän keinoin. Pelastuslaitoksella on myös omaa toimintaa, joka on valvontaa, turvallisuusviestintää ja turvallisuuskoulutusta turvallisuusviestintäsuunnitelman kohderyhmille. Lisäksi pelastuslaitos vastaa resurssien puitteissa kansalaisilta tullessiin turvallisuusviestintäpyyntöihin turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti. Onnettomuusrekisterin kirjausten perusteella noin 11 % alueen väestöstä osallistui erilaisiin turvallisuusviestinnän tilaisuuksiin¹.

Selvityksen mukaan pelastusviranomainen ohjaa ja opastaa lausuntojen muodossa kuntien ja kaupunkien rakennusvalvontoja rakentamiseen liittyvissä asioissa. Ohjaukseen, neuvontaan ja turvallisuusviestintään on resursoitu yhteensä 5,5 henkilötyövuotta, josta rakennuslupiin liittyvään neuvonta- ja ohjaustyöhön on resursoitu 2,5 henkilötyövuotta. Pelastuslaitos näkee merkittävänä vaikuttamisen keinona olla mukana lausunnon antajana tukemassa kuntien ja kaupunkien

¹ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 9.5.2023.

rakennusvalvontoja. Pelastuslaitos ohjaa ja neuvoo yrityksiä ja kansalaisia myös kemikaaliturvallisuuslainsäädännön asioissa.

Hyvinvointialueen oman ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän arvioinnin mukaan

- ohjausta, neuvontaa ja turvallisuusviestintää toteutetaan palvelutasopäätöksen antamien raamien mukaisesti käytettävissä olevien resurssien puitteissa
- ohjaustehtävä on määritelty ja ohjeistettu
- pelastuslaitoksella on käytössä erillinen neuvonta- ja asiakaspalvelukanava
- turvallisuusviestintäsuunnitelma on käytössä ja se on päivityksessä
- turvallisuusviestinnälle on asetettu laadullisia tavoitteita
- pelastuslaitos suunnittelee turvallisuusviestintää eri kohderyhmille
- turvallisuusviestinnässä käytetään sosiaalista mediaa säännöllisesti
- turvallisuusviestintään kohdennetaan työaikaa
- turvallisuusviestinnän toteuttamiseen osallistumisesta on sovittu sopimuspalokuntien kanssa mutta yhteistyön suunnitelmallisuutta on kehitettävä.

1.2 Palontutkinta

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja pelastustoiminnan kulku. Palontutkinta on jaettu tyypillisesti tasoille 1–3².

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan palontutkintaprosessi on määritelty ja kuvattu. Se on jaettu tasoille 1–3. Toiminnassa muodostuneita palontutkintaselosteita hyödynnetään osittain koulutuksessa ja palvelutuotannon suunnittelussa.

Tason 1 palontutkinta on pääosin toimivaa.

Tason 2 palontutkintaa toteutetaan viranhaltijoiden oman toimensa ohella. Tähän työhön ei ole resursoitu riittävästi henkilöstöä, jotta tulipalojen tutkinta voitaisiin hoitaa kattavasti.

Tason 3 tutkinnasta ei selvityksessä ole erikseen mainintoja. Tällaista tutkintaa vaativia tapauksia on tyypillisesti vuosittain verrattain vähän.

Onnettomuusrekisterin mukaan vakavia henkilö- tai omaisuusvahinkoja aiheuttaneista paloista tutkinnan laajuus vastasi 86 % kaikista tapauksista päätettyä tasoa³.

Yhteistyö pelastustoimen, poliisin ja syyttäjälaitoksen kanssa on vakiintunutta. Tutkintayhteistyö Satakunnan pelastuslaitoksen kanssa on ollut toiminnassa jo useita vuosia. Laitosten kesken tehdään myös koulutusyhteistyötä.

Pelastusviranomaisen on ilmoitettava poliisille, jos se arvioi, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Aluehallintoviraston

² Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja (2014), s. 11–12.

³ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 29.5.2023.

selvityksen mukaan ilmoitusprosessissa on ollut osittain puutteita. Vuonna 2022 tapahtuneista ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevista tapauksista tehtiin ilmoitus toimenpiderekisterin kirjausten mukaan 78 %:ssa tapauksista⁴.

Palontutkinnan tuloksia hyödynnetään valtakunnallisen tilastoinnin, valtakunnallisten teemojen ja tutkimustyön kautta. Pelastuslaitoksella ei ole suoranaista palontutkinnan tulosten hyödyntämissuunnitelmaa tai prosessia, mutta tapauksista pyritään oppimaan ja kehittämään toimintaa, valmiuksia, yhteistyötä ja käytänteitä.

1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisien ja alueen yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Muita viranomaisia ovat esim. rakennusvalvontaviranomaiset, kaavoitusviranomaiset, ympäristöterveydenhuollon viranomaiset, poliisi ja sosiaali- ja terveystieteiden viranomaiset. Yhteistyötahona ovat lisäksi nuohoojat.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitos on aktiivisesti mukana valtakunnallisissa asiantuntijaverkostoissa ja alueen kuntien, yhdistysten ja yhteisöjen asiantuntijaverkostoissa. Pelastuslaitos tukee kuntien rakennusvalvontoja rakentamisen neuvontaan liittyvissä asioissa, ja tavoitteena on päästä vaikuttamaan turvallisuusasioihin jo ennen rakentamisvaihetta. Pelastuslaitos tekee paloriski-ilmoitusten perusteella moniviranomaisyhteistyötä (sosiaaliviranomaisen, terveystarkastajien, rakennusvalvonnan, kunnan eläinlääkärien ja poliisin kanssa) kohteen turvallisuustason parantamiseksi.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuuksien ehkäisyn toimilla on saatu konkreettisia tuloksia. Esimerkiksi kouluturvallisuushankkeen myötä koulujen turvallisuuskulttuuria on saatu yhtenäistettyä ja parannettua. Varsinais-Suomen mallia on poliisihallituksen hankkeen myötä pyritty monistamaan muille poliisi- ja pelastustoimen alueille.

1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Onnettomuuskehityksen seurantaan kuuluu onnettomuusuhkien ja onnettomuuksien määrän ja syiden kehityksen seuranta. Seurantaan kuuluu myös omien ja yhteistyössä toteutettavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan onnettomuuskehityksen seuranta ei ole organisaatiossa osoitettu varsinaisesti kenellekään, jolloin seuranta on jäänyt hyvin pinnalliseksi. Onnettomuuskehityksen seuranta tehdään eri palvelualueilla, eri tavoilla ja eri tavoitteilla. Pelastustoiminnan palvelualue seuraa onnettomuusmääriä vuositasolla. Palontutkinta seuraa tietyn tyyppien ja rajatun alueen onnettomuuksia tutkintalinjojen mukaisesti. Tulosalueen onnettomuuskehityksen kokonaisvaltainen ja suunnitelmallinen seuranta tulisi

⁴ Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

tulevaisuudessa järjestää koordinoitusti, jotta voidaan havaita ja ennakoida onnettomuuksien määrän muutoksiin etupainotteisesti.

1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Hyvinvointialue voi myös hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy vastuu palvelujen järjestämisestä ja niiden asianmukaisen tuottamisen valvonnasta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan yhteistyötä muiden alueiden pelastustoimien kanssa onnettomuuksien ehkäisyssä ei ole.

1.6 Valvontatehtävät

Pelastuslaitoksen on valvottava, että pelastuslain mukaisia yleisiä velvollisuuksia noudatetaan ja että toiminnanharjoittajat ja rakennusten omistajat ja haltijat noudattavat lain mukaisia velvoitteitaan. Pelastuslaitoksen on valvonnassaan tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonnan edellyttämiä toimenpiteitä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista toteutui kokonaisuutena 73 % vuonna 2022.

Tarkastusten kohdentumisessa on kuitenkin kohdetyypin mukaan jaoteltuna vaihtelevuutta. Muun muassa A1-kohteiden tarkastuksista toteutui 77 %, A2-kohteista 99 % ja A6-kohteista 52 %. Pronto-kirjausten perusteella yleisistä palotarkastuksista toteutui 68 %⁵. Valvontatyöhön on resursoitu kaikkiaan 18,5 henkilötyövuotta.

Selvityksen mukaan valvontatoiminnan vaikuttavuutta onnettomuusvahinkojen vähenemiseen on vaikea arvioida. Tilastollisesti onnettomuuksien väheneminen voi johtua monesta muustakin syystä kuin valvontatoiminnan ansiosta.

Palotarkastusohjelmasta ei pystytä tulostamaan yleisimmin kirjattuja puutteita minkään kohderyhmän osalta. Näin ollen ei ole mahdollista määrittää yleisimmin havaittuja puutteita. Puutteiden korjaamiseen vaikutetaan valvontatyöllä.

Palotarkastuksilla määrättyjä pelastuslain velvoitteita valvotaan jälkivalvonnalla eli asiakirjavalvonnan tai palotarkastuksen keinoin.

Asuin- ja vapaa-ajan asuinrakennusten osalta käytössä on paloturvallisuuden itsearviointimalli. Pelkkää itsearviointilomakkeiden pyytämistä ei kuitenkaan voi pitää varsinaisena valvontana, vaan sitä tulee pitää riskiarviona, jonka avulla palotarkastukset voidaan kohdentaa suuremman riskin kohteisiin.

Paloturvallisuuden itsearviointi on siten yksi osa turvallisuusviestintää, jossa saatetaan kohteen tietoon paloturvallisuusasioita, joita kohde voi itse arvioida oman kiinteistön osalta. Paloturvallisuuden itsearviointia edellytettiin 7 000 kohteelta. Vastausprosentti oli 87 %.

⁵ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 25.5.2023.

1.7 Valmiustarkastukset

Pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia, joilla valvotaan pelastuslain mukaisia järjestelyjä suuronnettomuuksiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan tarkastuksia on aikaisemmin toteutettu tarveharkintaan perustuen. Hyvinvointialueelle siirryttäessä tämän valmiustarkastustoiminnan uudelleenjärjestämisen suunnittelu on käynnissä.

Aluehallintoviraston arvio onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Turvallisuusviestintää on tehty monipuolisesti eri kanavia käyttäen. Vaikuttavuutta on kuitenkin hankala arvioida.

Palontutkinta on määrällisesti arvioituna onnistunut 86 %:ssa tapauksista päätetyn tason mukaisesti. Kehittämistarpeita on sellaisten tason 1 tulipalojen tutkintassa, joissa pelastusviranomaisen ei ole käynyt kohteessa. Tason 2 palontutkinnan resursoinnissa on haasteita. Puutteita on myös tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettujen palojen poliisille ilmoittamisen käytännöissä. Vuonna 2022 tapahtuneista ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevista tapauksista tehtiin ilmoitus toimenpiderekisterin kirjausten mukaan 78 %:ssa tapauksista. Aluehallintovirasto muistuttaa, että palontutkinta ja ilmoitusvelvollisuus ovat pelastustoimen lakisääteisiä tehtäviä.

Yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemiseksi on tehty monipuolisesti, säännöllisesti ja suunnitelmallisesti useiden eri tahojen kanssa. Yhteistyö toimii hyvin ja on määrällisesti ja laadullisesti riittävää. Toiminnasta on saatu myös positiivista palautetta.

Onnettomuuksien määrää ja jakautumista tarkastellaan vuosittain, mutta onnettomuuskehitystä ei Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella ole kyetty seuraamaan riittävän systemaattisesti ja analyttisesti.

Valvontasuunnitelman mukaisten määräaikaisten palotarkastusten toteuttamisessa on ollut kohtalaisia haasteita. Kokonaisuudessaan valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista on Pronto-kirjausten perusteella toteutunut 68 %. Eri kohdetyyppien tarkastusten toteutumassa on suurta vaihtelua.

Valvontatehtävien merkittävimmät kehittämistarpeet ovat suunnitelmallisen valvonnan resursointi, valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusmäärien toteutuminen sekä korkeariskisten asuinrakennusten ja vapaa-ajan asuntojen tarkastustoiminnan toteutuminen.

2 Pelastustoiminnan palvelut

Pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on

- pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuessaa
- rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastustoiminnassa tarvittavat toimenpiteet tulee voida suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

2.1 Väestön varoittaminen

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa ja varoittamiseen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä.

Kiinteiden väestöhälyttimien teoreettisella kuuluvuusalueella asuu 78 % maakunnan väestöstä. Väestöhälyttimet sijoituvat pääosin I- ja II-riskiruutujen alueelle. Kuuluvuuden tosiasiallista toteutumista ei ole kaikilta osin varmistettu. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan väestöhälyttimiä on yhteensä 164, joista 106 on elektronista hälytintä ja 58 hälytintä on sähköisiä. Sähköisten ja elektronisten hälyttimien ero on se, että elektroniset hälyttimet korjataan ja toiminta tarkastetaan kun taas sähköiset hälyttimet ovat vanhoja eikä niitä enää korjata niiden vikaantuessa. Hälytysjärjestelmää käytetään pelastuslaitoksen tilannekeskuksesta tai hätäkeskuksesta. Hälytysjärjestelmän varajärjestelmän hankinta on suunnitteilla.

Vaara- ja onnettomuustilanteissa käytetään myös vaaratiedotteita, jotka laaditaan pelastuslaitoksen tilannekeskuksessa pelastustoiminnan johtajan ohjeiden mukaisesti.

2.2 Pelastustoiminta

Pelastustoiminta jaetaan tässä arvioinnissa perusvalmiuden ja erityisvalmiuden palveluihin.

Perusvalmiuden palveluilla tarkoitetaan sellaisia pelastusyksikön tai pelastusryhmän tuottamia pelastustoiminnan palveluja, jotka eivät edellytä erityiskalustoa ja -koulutusta. Perusvalmiuden palvelujen tuottamiseen osallistuvilta henkilöstöltä edellytetään pelastusalan ammatti- tai sopimushenkilöstön peruskoulutus, riittävä fyysinen toimintakunto ja riittävä osaamisen ylläpito. Perusvalmiuden palvelujen kalustolta edellytetään, että kaluston avulla voidaan suoriutua yleisimmistä pelastus- ja sammutustehtävistä.

Pelastustoiminnan erityisvalmiudella tarkoitetaan pelastustoimen ennalta määriteltä ja varmistettua kykyä suorittaa esimerkiksi savusukellusta, kemikaalisukellusta, pintapelastusta, vesisukellusta, ympäristövahinkojen torjuntaa ja korkealta pelastamista sekä muuta paikallisten riskien mukaista valmiutta pelastustoimintaan. Erityisvalmiuden palvelut edellyttävät henkilöstöltä erityiskoulutusta ja osin määräajoin uusittavaa pätevyyttä tehtävien suorittamiseksi. Erityisvalmiuden palvelujen tehokas toteuttaminen voi edellyttää erityiskalustoa.

2.2.1 Pelastustoiminnan perusvalmiudet

Vaatimukset toimintavalmiudelle

Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa⁶ Suomi on jaettu 1 x 1 kilometrin kokoisiksi ruuduiksi. Ruudut on luokiteltu neljään riskiluokkaan (I–IV) sen perusteella, kuinka todennäköisiä pelastustoimen kiireelliset tehtävät ovat ruudun alueella. Kullekin riskiluokalle on asetettu enimmäisaika, jossa ruudut tulee tavoittaa (Taulukko 1). Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

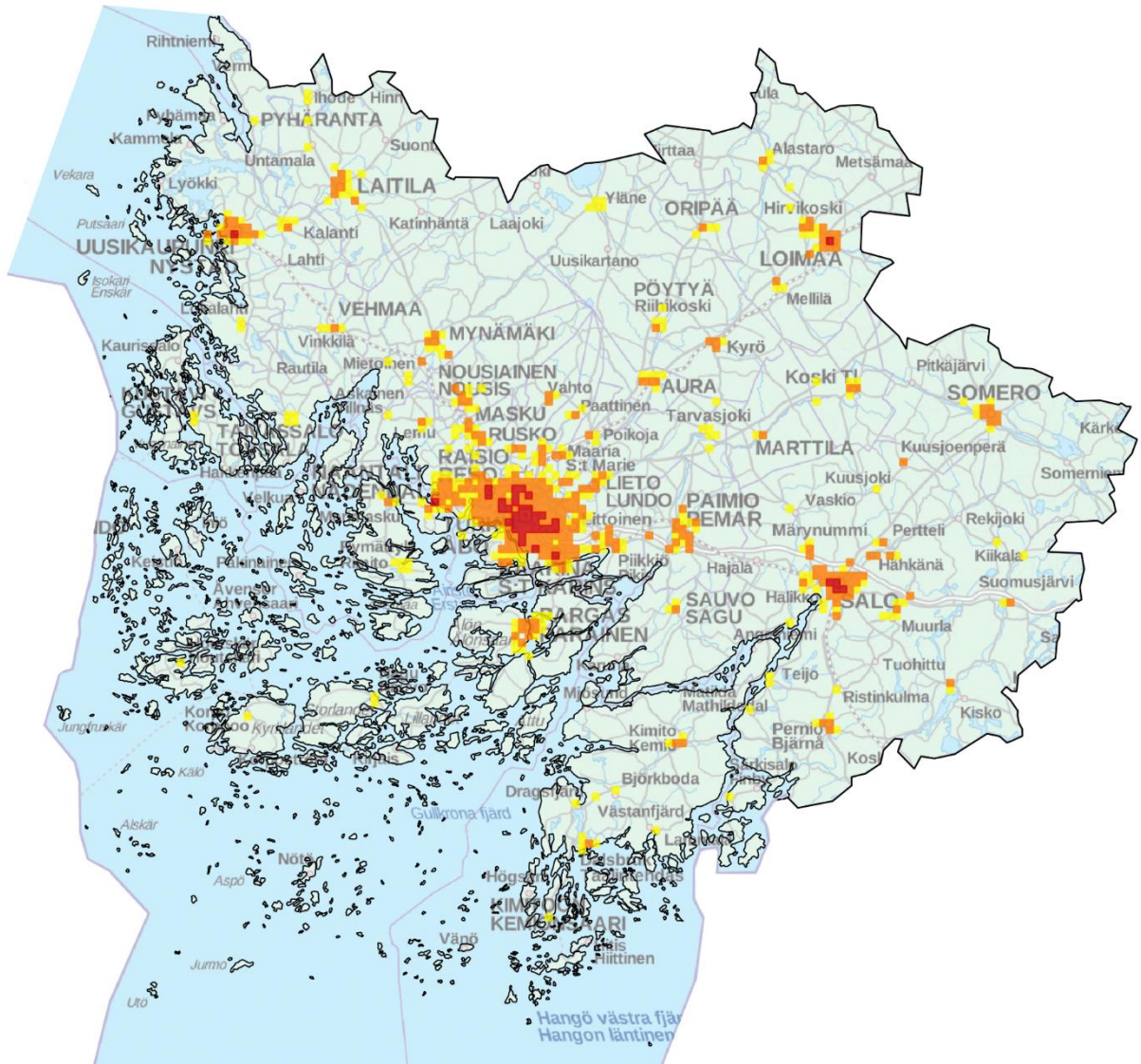
Taulukko 1: Toimintavalmiuden tavoiteajat

Riski-luokka	1. yksikön toimintavalmiusaika	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaika
I	6 min	11 min	20 min
II	10 min	14 min	30 min
III	20 min	22 min	40 min
IV	ei vaatimusta	ei vaatimusta	ei vaatimusta

Riskialuekartta

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on määritelty, että pelastustoiminnan perusvalmiuden palvelut tuotetaan alla olevan riskialuekartan mukaisesti (Kuva 1).

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 21/2012)

Kuva 1. Varsinais-Suomen riskialueet.

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun ensimmäinen pelastustoimen yksikkö on kohteessa. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Ensimmäisen yksikön toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 7 minuuttia 23 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 7 minuuttia 28 sekuntia, joten toimintavalmius on tältä osin pysynyt lähes ennallaan⁷.

Vuonna 2022 koko alueella yhteensä toteutuneen toimintavalmiusajan lisäksi aluehallintovirasto on selvittänyt oman aineistonsa avulla ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa riskiruuduittain. Sellaisia niin sanottuja ongelmaruutuja, joissa toimintavalmiuden toteutuminen on jäänyt tavoitteesta neljänä edellisenä

⁷ Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto. Tiedot haettu 31.5.2023.

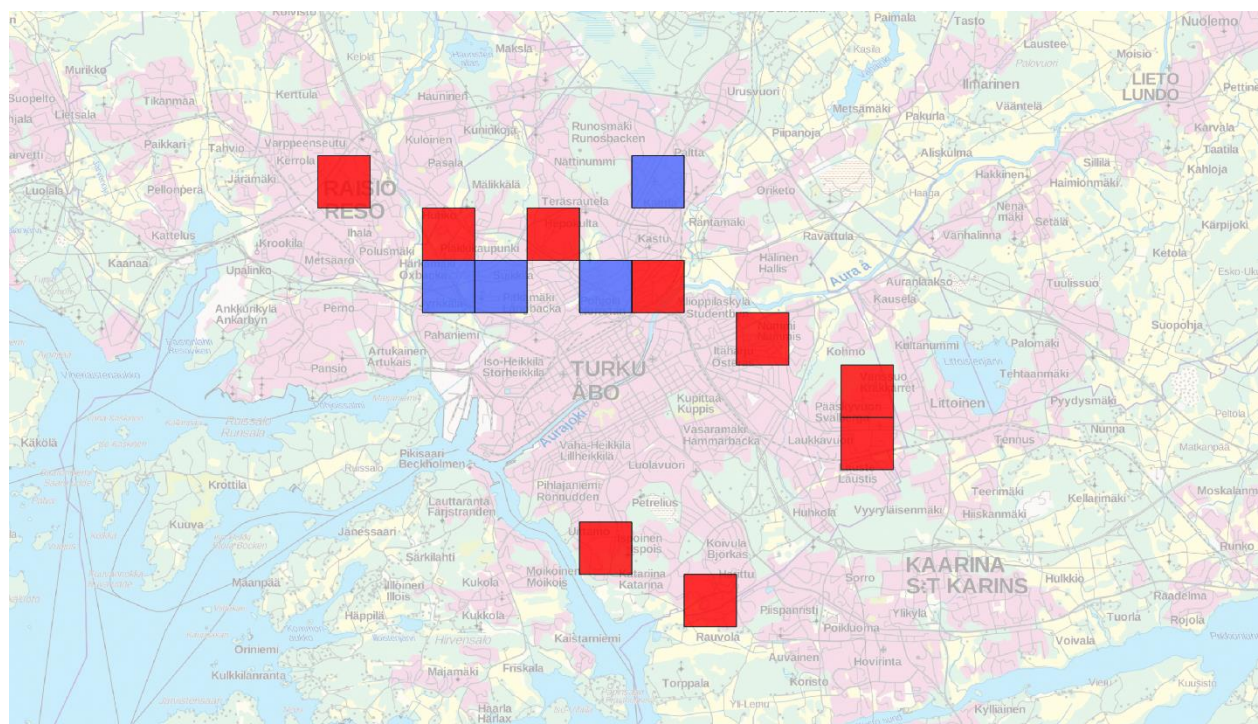
kalenterivuonna (2019–2022), oli Varsinais-Suomen hyvinvointialueella 10 ruutua. Vaikka tarkastellaan vain niitä ruutuja, joissa tarkastelujaksolla on ollut vähintään neljä tehtävää jokaisena tarkasteluvuonna, toimintavalmiusaikojen toteutumisessa on huomattava puute (Taulukko 2).

Taulukko 2: Kooste ensimmäisen yksikön ongelmavuodista

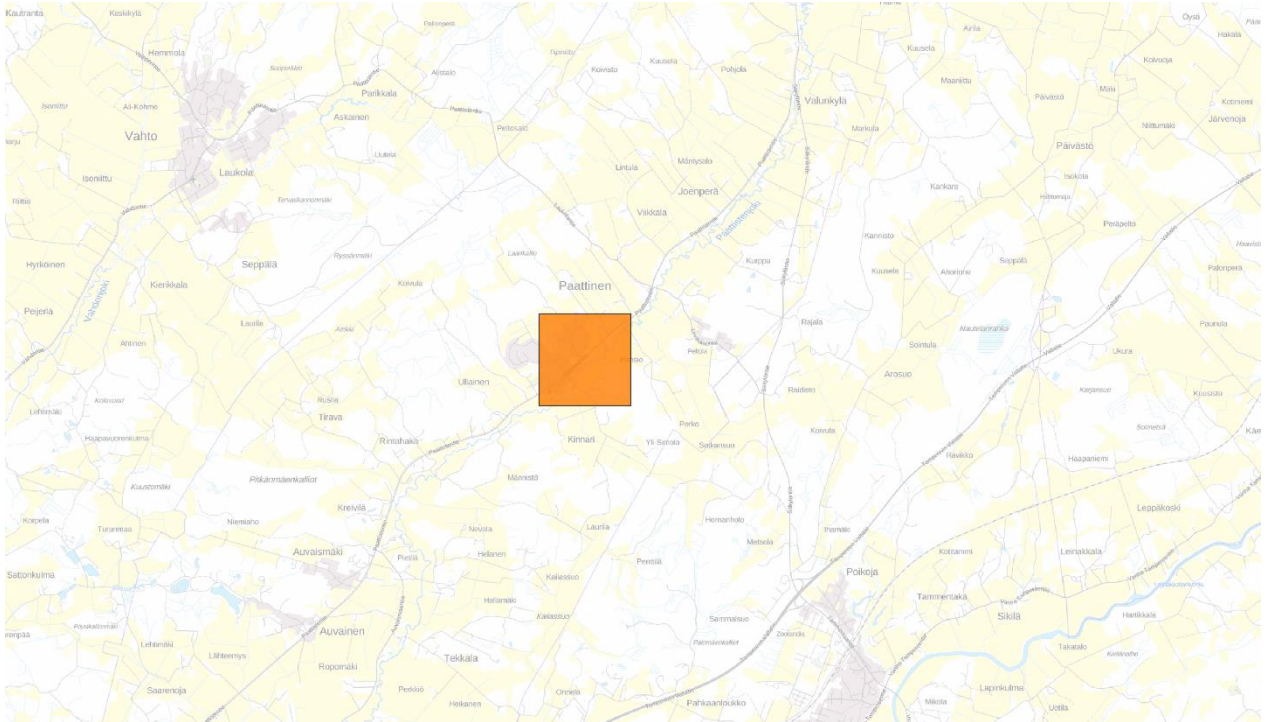
Riskiluokka	Ongelmavuodista (kpl)	Ongelmavuodet, joissa min. 4 teht.
I	9	9
II	1	1
III	-	-
Yhteensä	10	10

Haasteet ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan tavoitteiden saavuttamiseksi ovat mahdollisesti lisääntymässä. Sellaisia ruutuja, joissa tavoitteita ei ole saavutettu kahtena edellisenä vuotena (2021 ja 2022) oli 4. Ilman kehittäviä toimenpiteitä niistäkin on todennäköisesti tulossa ongelmavuodista.

Hyvinvointialueen tekemät ja suunnittelemaat toimenpiteet todennäköisesti lyhentävät toimintavalmiusajankoja, mutta vaikutuksia ei voi vielä arvioida. Kuvissa 2 ja 3 on esitetty olemassa olevat ja lähivuosina mahdollisesti tulossa olevat ongelmavuodet.

Kuva 2. Turun ja sen lähialueella olevat (punainen) I-riskiluokan ja mahdollisesti tulossa olevat (sininen) ongelmavuodet.

Kuva 3. Turun Paattisten kaupunginosassa oleva II-riskiluokan ongelmaruutu.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoite

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on aikaväli ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun vähintään neljän hengen vahvuinen pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastustoiminnan toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 11 minuuttia 19 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 11 minuuttia 23 sekuntia, joten toimintavalmiusaika on pysynyt lähes ennallaan.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikatavoite

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta ja vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä. Koska todellisen pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikoja ei ole käytettävissä, laskennallisena pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikana toimenpidetilasto Prontossa käytetään aikaväliä ensimmäisen pelastustoimen yksikön hälyttämisestä siihen, kun tapahtumapaikalle on saapunut vähintään yhdeksän pelastustoimen henkilöä. Ainoastaan kiireellisesti tapahtumapaikalle siirtyneet yksiköt huomioidaan.

Pelastusjoukkueen toteutuneen toimintavalmiusajan mediaani koko alueella oli 14 minuuttia 34 sekuntia vuonna 2022. Edellisten kolmen vuoden aikojen mediaanien keskiarvo oli 14 minuuttia 06 sekuntia, joten toimintavalmius on tältä osin hieman heikentynyt.

2.2.2 Pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Savusukellusvalmiudet

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavaarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan, savuiseen ja rajattuun sisätilaan tai työskentelyä palavan rakennuksen katolla.

Savusukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa. Palavan ja rajatun sisätilan sammuttamiseen käytetään myös muita menetelmiä kuin savusukeltamista.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan savusukelluskelpoisia päätoimisia pelastustoimintaan osallistuvia henkilöitä on 240 ja sivutoimisia sekä sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöitä yhteensä 308. Savusukellustoiminnasta tai sen kehittämistarpeista ei selvityksessä ole mainintaa.

CBRNE-onnettomuuksien valmiudet

CBRNE-onnettomuuksilla tarkoitetaan onnettomuuksia, joissa on osallisena kemiallisia aineita (C), biologisia taudinaiheuttajia (B), radioaktiivisia aineita (R), ydinenergiaa (N) tai räjähteitä (E).

Kemikaalionnettomuuksien torjuntaa tehdään tarvittaessa kemikaalisukelluksella, jolla tarkoitetaan välittömän vaaran alueella tehtäviä tiedustelu-, pelastus-, torjunta- tai muita vastaavia tehtäviä, jotka edellyttävät paineilmahengityslaitteen ja soveltuvan kemikaalisuojapuvun käyttöä. Kemikaalisukellus edellyttää pelastajilta tehtävän vaatimaa koulutusta, säännöllistä vuosittaista osaamisen ylläpitävää harjoittelua sekä riittävää fyysistä kuntoa ja riittävää terveydentilaa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan kemikaalisukelluksen valmius perustuu 236 päätoimisen henkilön valmiuteen. Näistä voidaan koota kokonaisuudessaan yhdeksän sukellusryhmää. Muusta CBRNE-toiminnasta tai sen kehittämistarpeista ei selvityksessä ole mainintaa.

Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen voimassaolevan palvelutasopäätöksen kirjauksen perusteella toiminnan suunnittelun tavoitteena on kehittää kemikaalitorjuntaa vastaamaan alueella esiintyviä riskejä. Suunnittelussa huomioidaan muun muassa pelastuslaitoksen riskianalyysi sekä valtakunnallisen TOKEVA-ohjeen tekniset määrittelyt. Pelastuslaitoksen toiminta-alueella ylläpidetään ja kehitetään TOKEVA-ohjeen mukaista kemikaalisukellus- ja kemikaalitorjuntavalmiutta huomioiden muiden viranomaisien ja toimijoiden resurssit.⁸ Konkretia, toiminnan mitoituserusteet ja mitoitus jäävät kuitenkin epäselväksi.

Vesipelastamisen valmiudet

Vesipelastamista on venekaluston avulla tehtävä pelastustoiminta ja pintapelastus sekä vesisukellus. Pintapelastus tarkoittaa veden pinnalta tai välittömästi pinnan

⁸ Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021–2024.

alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa. Vesisukellus tarkoittaa vesisukelluslaitetta ja -varustusta edellyttävää ihmisen tai omaisuuden pelastamista ja ympäristövahingon torjuntaa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan erillisiä vesisukeltamiseen varusteltuja yksiköitä on kaksi kappaletta ja lisäksi kolme sammutusautoa on varusteltu vesisukelluslaitteilla ja -varusteilla. Kalustossa on huomioitu yhteensopivuus Rajavartiolaitoksen helikoptereiden kanssa. Voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaan pelastuslaitoksen toiminta-alueella ylläpidetään pintapelastusvalmiutta. Aluehallintoviraston arvion mukaan konkretia, toiminnan mitoitusperusteet ja mitoitus sekä toiminnan tuloksellisuus ja kehittämistarpeet jäävät epäselväksi.

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Ympäristövahinkojen pelastustoiminnalla tarkoitetaan öljy- ja kemikaalivahinkojen pelastustoimintaa. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma on laadittu vuosille 2020–2024. Länsi-Suomen merivartioston ja länsirannikon pelastuslaitosten yhteistoimintasuunnitelma alusöljy- ja aluskemikaalionnettomuuksiin on laadittu vuonna 2019. Yhteistoimintasuunnitelmaa ollaan parhaillaan päivittämässä ja uuden ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman laadinta aloitetaan syksyllä 2023.

Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen riskiarvion edellyttämä ympäristövahinkojen pelastustoiminnan torjuntataso on B. Aluehallintoviraston selvityksen mukaan riskiarvion edellyttämää tasoa ei kaikilta osin saavuteta. Tavoitetason vaatimuksista täyttyy 59 %. Operatiivinen toiminta täyttää asetetut tavoitteet samalla kun muilla osa-alueilla on puutteita. Merkittävimmät puutteet ovat kehittämissuunnitelmassa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.⁹

Korkealta pelastamisen valmiudet

Korkealta pelastaminen sisältää ajoneuvokalustolla ja köysipelastamisella tehtävät korkealta pelastamisen toimenpiteet ja työskentelyn alueella, jossa on putoamisvaara. Putoamisvaarallisella alueella työskentely voi olla henkisesti ja fyysisesti vaativaa työtä, jonka turvallinen suorittaminen asettaa tekijälle terveydentilaan, toimintakykyyn, koulutukseen ja harjoitteluun liittyviä erityisvaatimuksia.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn (PVAT) kykenevien pelastusryhmien kokonaismäärä on 21. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn kykenevien päätoimisten henkilöiden määrä tasolla PVAT I on 216. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn kykenevien päätoimisten henkilöiden määrä vaativammalla tasolla PVAT II on 20. Toimintaan osallistuvan sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön osuutta ei ole selvityksessä käsitelty. Aluehallintoviraston arvion mukaan konkretia muulta

⁹ Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisu 157/2023.

osin, toiminnan mitoituserusteet ja mitoitus sekä toiminnan tuloksellisuus ja kehittämistarpeet jäävät epäselväksi.

Sammutusveden saamisen valmiudet

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan sammutusvesisuunnitelma on sisällöltään ja rakenteeltaan osittain vanhentunut. Uuden sammutusvesisuunnitelman laadinta on parhaillaan käynnissä.

Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan laajassa Turun saaristossa ylläpidetään 33:a palokalustovajaa, jotka on tarkoitettu saarilla olevien ihmisten omatoimiseen varautumiseen, sillä pelastuslaitoksen toimintavalmiusaika saariin on todennäköisesti reilusti yli 40 minuuttia. Saariston sammutuskalustoa pyritään uusimaan vuosittain noin 1–2 saaren osalta.

Pelastuslaitos on sopinut MIRC-valmiuden (Maritime Incident Response Group) ylläpitämisestä yhteistyössä Rajavartiolaitoksen, sisäministeriön pelastusosaston ja Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kanssa. Ryhmästä on jatkuvassa lähtövalmiudessa vähintään 1+3-vahvuinen muodostelma sekä MIRC-joukkueen johtaja (päivystävä palomestari tai paloiesimies) välittömässä lähtövalmiudessa työvuorossa tai vapaamuotoisessa varallaolossa. MIRC-valmiutta hyödynnetään myös saaristoon sijoittuvissa sammutustehtävissä, jolloin savusukeltajat voidaan kuljettaa kohteeseen helikopterilla.

Öljysäiliöpalojen sammuttamiseen varautumisessa on pitkään tukeuduttu paikallisten yritysten omaan kalustoon ja toimintavalmiuteen. Paikallisten tehdaspalokuntien toimintavalmius on osittain laskenut, minkä vuoksi pelastuslaitos on kehittänyt omaa varautumistaan öljysäiliöpalojen sammuttamiseen. Tällä hetkellä pelastuslaitoksella on käytössään viisi kappaletta vaahtonestesäiliöllä ja kiinteällä sekoittimella varustettuja säiliöautoja. Suorituskyky ei ole vielä kuitenkaan täydellinen, ja valmiuden kehittäminen jatkuu tulevaisuudessa.

Varsinais-Suomen maakunnan alueella on huomattava määrä pelastuslain 48 §:n mukaisia erityistä vaaraa aiheuttavia kohteita, joihin pelastuslaitoksen on laadittava yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa niin sanottu ulkoinen pelastussuunnitelma (UPS). Kohteissa on järjestettävä suuronnettomuusharjoitus vähintään kolmen vuoden välein. Vuonna 2022 UPS-kohteita oli Varsinais-Suomessa 15 kpl. Kohteiden määrä on lisääntymässä.

Aluehallintovirasto on joutunut aika-ajoin ohjaamaan ja muistuttamaan suunnitelmien päivittämisestä ja harjoitusten pitämisestä ajallaan säädetyn mukaisesti.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi on tunnistanut alueella esiintyvät paikalliset uhat varsin kattavasti. Uhkista aiheutuvat riskit ja näistä johdettavat palvelujen mitoituserusteet eivät käy juurikaan ilmi sen paremmin riskianalyysistä, palvelutasopäätöksestä kuin vuosittaisesta selvityksestä.

2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen, ja pelastustoimen muodostelmalla on aina johtaja. Yhteistoimintatilanteissa, joissa pelastustoimintaan osallistuu useampi viranomainen, pelastusviranomainen toimii yleisjohtajana.

Pelastustoiminnan johtamisesta laaditaan tarvittavat suunnitelmat, joissa määritellään riskien ja uhkien edellyttämät johtamisjärjestelyt eri laajuisissa ja myös pitkäkestoisissa tilanteissa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksessä on selostettu pelastustoiminnan johtamisen järjestelyt. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan toiminta on vakiintunutta ja toimivaa. Kehittämistoimenpiteitä ei ole esitetty.

2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisuuden valvonta

Hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu ja vastuu palvelujen asianmukaisen hoitamisen valvonnasta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan kaikissa Varsinais-Suomen maakunnan alueella pelastustoimintaa edellyttävissä tehtävissä järjestämisvastuu on Varsinais-Suomen hyvinvointialueella. Hyvinvointialueen raja-alueilla pelastustoiminnan tehtävät hoidetaan lähimmän yksikön periaatteella. Pelastustoiminnan johtamisen osalta yhteistyösopimukset on laadittu Kanta-Hämeen ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Aluehallintoviraston arvion mukaan toiminta on sujuvaa ja vakiintunutta. Kehittämistoimenpiteitä ei ole esitetty.

2.5 Pelastusviranomaisen antama virka-apu

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan Varsinais-Suomen pelastuslaitosta koskevat virka-apu- ja muut tukipyynnöt osoitetaan Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen tilannekeskukseen. Tilannekeskus välittää tiedon päivystävälle päällikölle, joka tekee päätöksen virka-avun antamisesta. Virka-apu päätetään ja toteutetaan aina tapauskohtaisesti. Lähtökohtaisesti kiireettömät tehtävät toteutetaan hälytysvalmiutta vaarantamatta.

2.6 Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen

Pelastustoimi osallistuu pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitokselle on laadittu HNS-ohje (Host Nation Support) ja on perustettu HNS-valmiusryhmä vuonna 2021. HNS-valmiusryhmällä on kyky toteuttaa kansainvälisen sekä oman pelastustoimialueen ulkopuolisen avun vastaanottamiseen liittyviä isäntämaan tukitoimia. Kansainväliseen pelastustoimintaan osallistumiseen ulkomailla ei ole laadittu erillisiä suunnitelmia.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan palvelujen tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Aluehallintoviraston arvion mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen tulisi selvemmin tuoda riskianalyysissään esille alueella esiintyvistä uhista aiheutuvat riskit ja niiden perusteella selkeät mitoituspäätökset pelastustoimen ja pelastustoiminnan palveluille. Palvelutasopäätöksessä tulisi edelleen tuoda selkeästi esille riskianalyysin perusteella mitoitettavat palvelut.

Pelastustoiminnan ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajoissa Turussa ja sen lähialueilla on huomattava epäkohta yhdeksässä I-riskiluokan ja yhdessä II-riskiluokan ruudussa. Valmistelussa olevassa Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelutasopäätöksessä vuosille 2024–2025 on esitetty varsin kattavasti ne kehittämistoimenpiteet, joilla toimintavalmius aiotaan saattaa riittäväksi. Aluehallintoviraston selvityksen perusteella näitä niin kutsuttuja ongelmamaruutuja on ilman kehittämistoimenpiteitä tulossa lisää.

Aluehallintoviraston arvion mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi on tunnistanut alueella esiintyvät paikalliset uhat varsin kattavasti. Uhkista aiheutuvat riskit ja näistä johdettavat palveluiden mitoituspäätökset ja mitoitukset eivät käy juurikaan ilmi sen paremmin riskianalyysistä, palvelutasopäätöksestä kuin vuosittaisesta selvityksestä.

Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen riskiarvion edellyttämä ympäristövahinkojen pelastustoiminnan torjuntataso on B. Aluehallintoviraston selvityksen mukaan riskiarvion edellyttämää tasoa ei kaikilta osin saavuteta. Tavoitetaso vaatimuksista täyttyy 59 %. Operatiivinen toiminta täyttää asetetut tavoitteet samalla kun muilla osa-alueilla on puutteita. Merkittävimmät puutteet ovat kehittämissuunnitelmassa. Aluehallintoviraston arvion mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.

3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Tämä luku käsittelee suunnitelmia, joita pelastuslaitoksen on tehtävä pelastuslain mukaan. Suunnitelmat ovat arvioinnin kohteena olevien pelastustoimen palvelujen tuottamista tukevia asiakirjoja. Aluehallintovirasto arvioi suunnitelmien laatimista ja toteutumista hyvinvointialueen antaman selvityksen perusteella.

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaan laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Pelastuslaitosten tulee laatia pelastustoiminnan yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvaa johtamista ja pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamista koskevat suunnitelmat yhteistoiminnassa keskenään ja pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaavien pelastuslaitosten johdolla.

3.1 Hälytysohje

Pelastuslaitoksen tulee laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan hälytysohje on laadittu ja se on ajan tasalla. Hälytysohjeessa on huomioitu osittain yhteistoimintasuunnitelmat ja keskinäisen avunannon suunnitelmat. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan epäselväksi jää konkretia ja se, onko hälytysohjetta olemassa erillisenä asiakirjana vai pidetäänkö sitä yllä pelkästään sähköisessä muodossa Erica-järjestelmässä.

3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa. Pelastuslaitoksen tulee myös laatia yhteistyössä pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueeseen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan suunnitelmat on osittain laadittu ja ajan tasalla. Selvityksessä ei ole selostettu pelastuslaitosten keskinäisiä suunnitelmia juuri lainkaan.

3.3 Yhteistyösuunnitelmat

Pelastuslaitoksen tulee laatia hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun ja

toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

3.4 Onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Pelastuslaitos vastaa hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämien pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevien suunnitelmien laatimisesta, mukaan lukien sammutusvesisuunnitelmasta.

3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Pelastuslaitoksen on laadittava onnettomuuden varalle ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa alueille, joilla on pelastuslain 48 §:n mukaisesti ydinenergialaitos, tuotantolaitos, kaivannaisjätteen alue, vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha tai satama-alue. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava yhteistyössä suunnitelmasta tiedottamisesta ja järjestettävä harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman edellyttäviä kohteita on hyvinvointialueilla vaihteleva määrä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan ulkoiset pelastussuunnitelmat on laadittu ja päivitetty ja ulkoisen pelastussuunnitelman harjoitukset on toteutettu. Työhön on varattu yksi henkilötyövuosi. Aluehallintovirasto on joutunut aika ajoin muistuttamaan pelastuslaitosta suunnitelmien päivittämisestä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisestä säädetysti.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoiminnan suunnitelmien tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan suunnitelmat on osittain laadittu ja ne ovat ajan tasalla.

Aluehallintoviraston arvioinnin mukaan suunnitelmia on käsitelty ylimalkaisesti. Esimerkiksi erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisia pelastussuunnitelmia, niiden tärkeys huomioon ottaen, ei käsitellä selvityksessä juuri lainkaan. Pelastuslaitoksella on aika ajoin ollut haasteita ulkoisten pelastussuunnitelmien päivittämisessä ja suuronnettomuusharjoitusten pitämisessä säädetysti ja ajallaan.

Suunnitelmien sisällöstä tai toiminnan kehittämistarpeista ei kerrota mitään.

4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna sopimuspalokuntia ja muita organisaatioita ja henkilöitä. Hyvinvointialue päättää, missä laajuudessa se käyttää vapaaehtoisia pelastustoiminnan palvelujen tuottamisessa.

Sopimuspalokuntien lisäksi pelastustoimen tehtävissä voidaan käyttää apuna muitakin toimijoita, kuten meri- ja järvipelastusyhdistysten yksiköitä, vapaaehtoista pelastuspalvelua, pelastusalan liittoja, pelastuskoiria sekä radioamatöörejä ja muita vapaaehtoistoimintaan perustuvia organisaatioita ja järjestöjä.

Tässä luvussa arvioidaan pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamista, palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä niiden kehitystarvetta.

4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan pelastuslaitoksella on sopimus 66 sopimuspalokunnan kanssa. Viidellä paloasemalla pelastustoiminnan palvelut tuotetaan niin kutsutun sivutoimisen henkilöstön palokunnan toimesta. Näiden henkilöstö on tehnyt työsopimuksen pelastuslaitoksen kanssa. Sivutoimisen henkilöstön palokunnilla on myös yhdistyssopimus pelastuslaitoksen kanssa. Sopimuspalokunnat ja sivutoimisen henkilöstön palokunnat osallistuvat pelastustoimintaan alue- ja palokuntasopimusten mukaisesti.

Sopimuspalokunnat ja sivutoimisen henkilöstön palokunnat osallistuvat myös turvallisuusviestinnän toteuttamiseen ja tekevät ennaltaehkäiseviä pelastuslain 41 ja 42 §:n mukaisia ilmoituksia havainnoistaan pelastustoiminnan yhteydessä.

4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytysten edistäminen sisältää taloudellista tukea, koulutuksellista tukea tai muuta yhteistyötä vapaaehtoisten organisaatioiden kanssa. Toimenpiteiden tulisi näkyä kirjattuina tavoitteina ja toimenpiteinä muun muassa pelastuslaitosten toimintasuunnitelmissa.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan vapaaehtoistoiminnan edistämisen toimenpiteet ja tavoitteet on määritelty toimintasuunnitelmassa.

4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvan henkilön terveystarkastukset

Jos sopimuspalokuntaan tai muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluva savusukeltaja tai muuta vastaavaa raskasta työtä tekevä henkilö ei ole oikeutettu työsuhteen perusteella työterveyshuoltoon, hänelle on järjestettävä

työterveyshuoltolain mukaisia tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennaltaehkäisevät palvelut. Ennaltaehkäisevillä palveluilla ja terveystarkastuksilla on tarkoitus ehkäistä ja torjua pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvia terveysvaaroja ja -haittoja ja suojella henkilön turvallisuutta, työkykyä ja terveyttä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan terveystarkastuksista on sovittu hyvinvointialueen ja sopimuspalokunnan välisessä palokuntasopimuksessa.

4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Pelastustoimintaan osallistuvilta sivutoimiselta sekä sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalta henkilöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan sivutoimisella henkilöstöllä sekä sopimuspalokunnan ja muun sopimuksen tehneen yhteisön henkilöstöllä on osittain pelastuslaissa säädetty koulutus. Säädetty ja ohjeistetut koulutusvaatimukset eivät ole täyttyneet erityisesti saariston pienemmissä sopimuspalokunnissa. Toimintaan on kiinnitetty huomiota ja alueelle on suunniteltu ja osittain järjestetty kohdennettuja peruskursseja puutteen korjaamiseksi.

Aluehallintoviraston arvio pelastustoimen vapaaehtoistoimintaan liittyvien tehtävien hoitamisesta, tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:

Vuosittaisessa hyvinvointialueen selvityksessä on hyvin suppeasti selostettu pelastustoimen vapaaehtoistoinnasta. Luvussa ei käsitellä sopimuspalokuntien ja puolivakinaisten palokuntien lisäksi lainkaan muita vapaaehtoistahoja. Näitä voisivat olla esimerkiksi meri- ja järvipelastusseurat sekä vapaaehtoinen pelastuspalvelu. Asiaa on käsitelty luonnosvaiheessa olevassa uudessa palvelutasopäätöksessä laajemmin.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan erityisesti sopimuspalokuntien henkilöstön, mutta myös muiden vapaaehtoisten, tarve palveluiden tuottamisessa on tunnistettu ja tarve on suuri. Suhteellisen tiheään asutussa maakunnassa vapaaehtoisten saatavuus on vielä toistaiseksi ollut kohtuullisen hyvä. Saatavuus on koko maassa heikentymässä ilman erityisiä toimenpiteitä.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimi on pyrkinyt edistämään vapaaehtoistoimintaa, mutta edistämisessä on kehitettävää. Merkittävimpinä kehittämistarpeina ovat vapaaehtoisten rekrytointia ja pitovoimaa edistävien toimenpiteiden lisääminen. Pelastustoiminnan koulutuksen järjestämisessä on ollut puutteita. Erityisesti saariston sopimuspalokunnat ovat kärsineet koulutuksen puutteesta.

5 Väestönsuojelun palvelut

Pelastustoimen viranomaisen tulee pelastuslain mukaan varautua riittävin suunnitelmin ja valmisteluin toimialaan kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen. Väestönsuojelun (VSS) palveluja ovat muiden muassa

- väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu
- pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen
- hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen
- väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen
- väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen
- pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen
- kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.

Tässä luvussa on tarkoitus arvioida väestönsuojelun palvelujen tehtäväkohtaista tarvetta ja saatavuutta sekä palvelujen kehittämistarvetta.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan varautumisen ja väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun, mukaan lukien oma varautuminen, on varattu yhteensä seitsemän henkilötyövuotta. Erikseen pelastustoimen omaan varautumiseen ja väestönsuojeluun on resursoitu neljä ja puoli henkilötyövuotta. Erikseen kuntien valmiussuunnittelun tukemiseen on varattu kaksi ja puoli henkilötyövuotta.

5.1 Väestönsuojeluun varautumisen suunnittelu

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien laatimisesta ja päivittämisestä ja tehtävien hoitamiseksi tarvittavista voimavaroista.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.2 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suunnitelmien yhteensovittaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomainen huolehtii toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisesta huomioiden yhteistoimintatarpeet ja -sopimukset.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation määrittäminen

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten vastuulla on VSS-organisaation henkilöstön ja tilojen varaamisen periaatteet ja päivittämisen aikaväli. Se sisältää oman päätoimisen ja sivutoimisen ja sopimuspalokuntien henkilöstön VAP-varausten ajantasaisuuden sekä omien toimitilojen ja mahdollisten väistötilojen varaamisen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöllä tulee olla riittävä osaaminen pelastustoimen viranomaisten vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Osaamiseen vaadittavan koulutuksen, perehdytyksen ja osaamisen ylläpidon määrittely ja määrittelyn perusteella suunnitellut toimenpiteet muodostavat VSS-koulutusohjelman.

Hyvinvointialueen tulee seurata, verrata ja selvittää väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksen toteutumista¹⁰. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen selvityksen mukaan väestönsuojelutehtäviin varattu johto- ja erityishenkilöstö on osittain koulutettu tehtäviinsä. Kaikkien tarvittavien henkilöiden kouluttamisen prosessi on käynnissä.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.6 Pelastustoiminnan poikkeusoloissa mahdollistavien johtamistilojen ja muiden edellytysten järjestäminen

Pelastustoimen viranomaisten johtamisen edellytykset poikkeusoloissa on varmistettava. Tämä sisältää

- suunnitelman johtamisesta poikkeusoloissa, mukaan lukien suunnitelman päivitys ja suunnitelmaan perehdyttäminen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien toimitilojen, väistötilojen ja suojatilojen määrittämisen ja kunnossapidosta sopimisen
- johtamis- ja viestintätoiminnoissa tarvittavien tietojärjestelmien ja niiden varajärjestelmien määrittelyn ja ylläpidosta sopimisen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Väestönsuojeluun varautumisessa tehdään yhteistyötä kuntien kanssa. Yhteistyö sisältää yhteistoimintarakenteet, toimintamallit ja yhteistyön edellyttämän tiedonkulun. Muuta varautumiseen liittyvää yhteistyötä on esimerkiksi kuntien valmiussuunnittelun tukeminen.

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

¹⁰ Pelastuslaki 65§ kohta 5.

**Aluehallintoviraston arvio väestönsuojeluun
varautumiseen kuuluvien pelastustoimen tehtävien
tarpeesta, saatavuudesta ja kehitystarpeesta:**

Asiaa käsitellään liitteessä 1.

6 Pelastustoimen palvelujen laatu ja sen kehittämistarve

6.1 Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Valtioneuvoston laadukkaan pelastustoimen järjestämiselle vahvistamien valtakunnallisten tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella arvioidaan ensimmäisen kerran vuonna 2024.

Vuosille 2023–2026 asetetut pelastustoimen strategiset tavoitteet huomioidaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelun ja päätöksenteon yhteydessä.

6.2 Sisäministeriön ja hyvinvointialueen neuvotteluissa sovittujen tavoitteiden toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu tavoitteita.

6.3 Sisäministeriön laatua koskevien toimenpidesuosituksen toteutuminen hyvinvointialueella

Vuodelle 2022 ei ole asetettu toimenpidesuosituksia.

Aluehallintoviraston arvio hyvinvointialueen selvityksessä määrittämästä pelastustoimen palvelujen laadusta sekä kehittämistarpeesta:

Vuonna 2023 tehtävään arvioon ei sisälly yllä mainittuja kohtia 1, 2 ja 3. Arvion tekemiseksi ei ole vielä olemassa tietoja, koska hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2023 alusta.

7 Pelastustoimen investoinnit

7.1 Investointien tarve

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen investointisuunnitelman¹¹ mukaan palvelutasopäätöksen mukaisesti raskaan kaluston hyväksyttävän ja realistisen poistoiän tulee olla enintään 20 vuotta. Pelastuslaitos on valmistellut päätöksenteon tueksi raskaan ajoneuvokaluston kierrätysuunnitelman ja vähentänyt kaluston asetettuun minimitasoon.

Öljyntorjuntakaluston hankinnat ovat yksi merkittävä osa pelastustoimen investoinneista. Öljysuojarahaston avustusten loppuminen on muuttanut öljyntorjuntakalustoon tehtävien investointien rahoituspohjaa.

Sekä hyvinvointialue itse että aluehallintovirasto ovat havahtuneet pelastustoiminnan palvelutasossa oleviin puutteisiin. Asian korjaaminen hyväksyttävälle tasolle edellyttää hyvinvointialueen näkökulmasta paloasemainvestointeja. Näitä ovat sekä olemassa olevien paloasemien saneeraaminen nykyvaatimuksia vastaaviksi että uudisrakentaminen. Hyvinvointialue on tuonut uudessa palvelutasopäätösluonnoksessaan esille korjaavat toimenpiteet ja niihin liittyvät investointitarpeet muun muassa Itä- ja Länsi-Turun alueelle.

Investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat aluehallintoviraston arvion mukaan tarpeellisia palvelutason säilyttämiseksi ja sen nostamiseksi hyväksyttävälle tasolle. Investointeja suunniteltaessa ei ole otettu huomioon yhteistoiminta-alueen (YTA) kanssa tehtävää yhteistyötä esimerkiksi tilannekeskustoimintojen muodossa.

Aluehallintoviraston tietoon ei ole tullut muita sellaisia huomattavia kehittämistarpeita, jotka aiheuttaisivat merkittäviä investointitarpeita.

7.2 Investointien vaikutukset

Investointisuunnitelmissa kuvatut investoinnit mahdollistavat palvelutason ylläpitämisen nykyisellä tasolla ja auttavat osittain nostamaan sen hyväksyttävälle tasolle.

¹¹ Varsinais-Suomen hyvinvointialueen investointisuunnitelma 2023–2026.

Aluehallintoviraston arvio investointien tarpeesta ja vaikutuksista:

Öljyntorjuntakaluston hankinnat ovat yksi merkittävä osa pelastustoimen investoinneista. Öljysuojarahaston avustusten loppuminen on muuttanut öljyntorjuntakalustoon tehtävien investointien rahoituspohjaa.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen pelastustoimen investointisuunnitelmissa esitetyt investoinnit ovat perusteltuja ja ne perustuvat tarpeeseen. Suunnitelluilla investoinneilla mahdollistetaan nykyisen palvelutason ylläpito ja osin nostetaan se hyväksyttävälle tasolle.

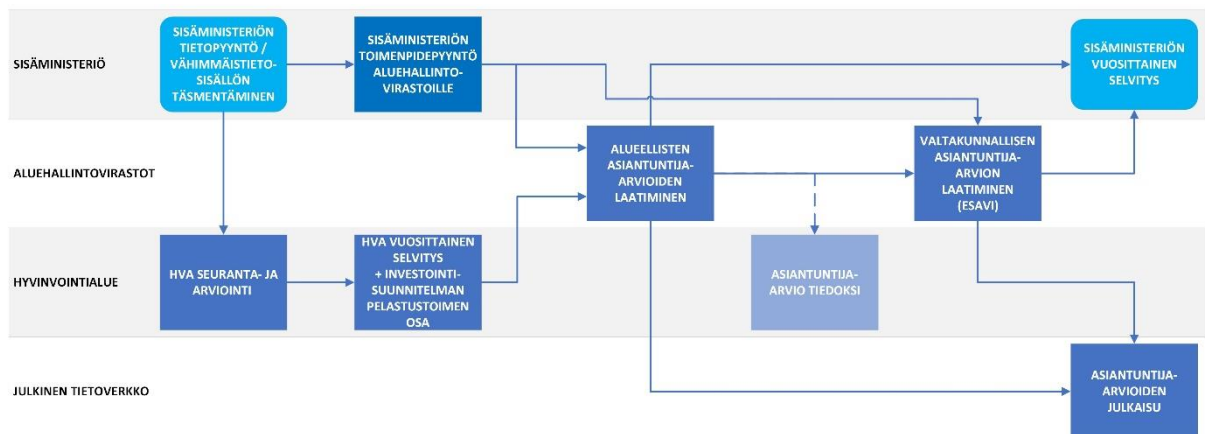
Investointeja suunniteltaessa ei ole kaikilta osin otettu huomioon yhteistoiminta-alueen (YTA) kanssa tehtävää yhteistyötä.

8 Menetelmät ja laatuseloste

Arvioinnin tietopohja

Aluehallintoviraston laatima asiantuntija-arvio perustuu sekä määrälliseen tietoon että laadulliseen aineistoon. Arvioinnin keskeisen tietopohjan muodostaa hyvinvointialueen vuosittainen selvitys. Asiantuntija-arvion pohjana olevaa tilannekuvaa on laajennettu hyödyntämällä pelastustoimen tilastojärjestelmä Prontoista haettuja tietoja sekä dokumenttiaineistoja järjestäjätahojen hallinnosta, toimintatavoista, suunnitelmista ja päätöksistä. Arvioinnissa on lisäksi hyödynnetty aluehallintovirastojen valvontahavaintoja ja muita kansallisten viranomaisten laskelmia ja selvityksiä.

Tietopohja arvion tekemiseksi on koottu tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa. Asiantuntija-arvion laatimisen prosessi on kuvassa 1.

Kuva 4: asiantuntija-arvion laatimisen prosessi

Tietopohjan avoimuus, saatavuus ja laatu

Tilastollinen tieto on peräisin hyvinvointialueen tekemän vuosittaisen selvityksen lisäksi pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmästä (Pronto), jonka aineisto muodostuu ennen vuotta 2023 toimineiden alueellisten pelastustoimen organisaatioiden sekä uusien hyvinvointialueiden pelastustoimen ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. Muut tietolähteet ovat pääasiassa julkisesti ja avoimesti saatavilla olevia. Arvioinnissa käytetyn laadullisen dokumenttiaineiston tiedot on merkitty lähdeviittauksin. Tilastotiedot on poimittu suoraan rekisteristä ilman valtakunnallista tarkistusta. Aluehallintovirastojen raportit valvontahavainnoista ovat avoimesti saatavissa aluehallintoviraston verkkosivuilta. Muusta tietopohjasta poiketen alueiden kanssa käydyt keskustelut ja niiden aineistot eivät ole julkisia.

Henkilöstön henkilötyövuosien jakaantuminen eri palveluluokkiin perustuu arvioon. Arvion tekemiseen ei ole valtakunnallista yhtenäistä ohjetta, joten eri pelastuslaitoksilla arviointi on voitu tehdä erilaisin menetelmin.

9 Liitteet

Liite 1: Arvion salassa pidettäviä tietoja sisältävät osuudet

10 Lähteet ja arvioinnissa käytetty tausta-aineisto

Pelastuslain 41 § 4 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus. Aluehallintovirastojen julkaisuja 167/2023.

Pelastuslaitosten palontutkinnan käsikirja 2014. Kuntaliitto.

Pelastustoimen toimenpidetilasto Pronto-tilastot. Haettu 31.5.2023, 25.5.2023 ja 29.5.2023.

Pelastussukellusohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 48/2007.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 21/2012.

Varsinais-Suomen alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021–2024.

Varsinais-Suomen hyvinvointialueen investointisuunnitelma 2023–2026.

Ympäristövahingon torjuntavalmius pelastustoimessa 2022. Aluehallintovirastojen julkaisuja 157/2023.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto

Turku

2023